

Ekoci – eko civilna iniciativa Slovenije, Združenje za trajnostno prihodnost
Ulica Savinjske čete 4, 3310 Žalec, Slovenija
W: www.ekoci.si, E: ekoci.si@gmail.com
FB: Ekoci - eko civilna iniciativa Slovenije Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana

Žalec, 25.3.2024

Pobude z javnega posveta

»Ali bomo v prihodnosti jedli gensko spremenjeno ali sonaravno pridelano hrano?«

1. Uvod in vsebina podanih pobud

Združenje Ekoci s partnerji, Oskrbimo Slovenijo -Štafeta semen, vseslovenskega gibanja za povečanje samooskrbe in ohranjanje slovenskih semen, Društvo za celotno samooskrbo, Samooskrbni.net, Informacijsko središče Zazdravje.net in Celjski sejem so organizirali zanimiv posvet v času celjskega sejma Altermed & Flora, dne 15.3.2024, na temo »Ali bomo v prihodnosti jedli gensko spremenjeno ali sonaravno pridelano hrano?«.

V času, ko smo priča spremembi prehranskih sistemov, spremenjenih geopolitičnih razmer in podnebnih sprememb, postopku sprejema zakonodaje na EU ravni o novih genomskih tehnikah pridelave rastlin in patentiranja semen, težavam v kmetijski panogi, ponudbi hrane v trgovini, ki ni več pridelana v zemlji, ampak tudi v vodi ali v laboratorijih, potrebujemo celovit sistemski pristop k strategiji kmetijstva, k nadgradnji organizacije kmetijstva in strategiji prehranske varnosti. Hkrati pa je to lahko tudi hkrati produktivna priložnost za zeleni prehod Slovenije v eko cono - eko vrt – bio regijo Evrope. Z umestitvijo strategije Slovenije k biokrožnemu trajnostnemu gospodarstvu, katerega temelj je kmetijstvo. Udeleženci se zavedajo, da razvoja in napredka ni mogoče ustaviti, želijo pa upoštevanje previdnostnih načel pri implementaciji zakonodaje.

Na posvetu se je zbralo veliko število ljudi, na katerem so bili tudi častni gostje - vidni predstavniki odločevalcev, politike, stroke in institucij ter nevladnih organizacij:

- Eva Knez, državna sekretarka, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- dr. Martina Bavec, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru,
- dir. Andrej Simončič, Kmetijski inštitut Slovenije,
- dr. Maja Kolar, Semenjalnica,
- Sanja Lončar, Samooskrbni.net,
- Irena Rotar, Združenje Ekoci, eko civilna iniciativa Slovenije

Na podlagi odgovorov častnih gostov in informacij strokovnjakov, ekoloških kmetov ter sodelovanja zainteresirane javnosti so pripravljene spodnje pobude. Na posvetu in v času sejma je bilo zbrano večje število podpisov podpore k predlogom, ki so strnjeni v tem dopisu. Pripravljene so s pomočjo strokovnjakov in sodelujočih naprednih članov združenja Ekoci s partnerji in Samooskrbni.net, Informacijskega središča zazdravje.net, društvo samooskrbni.net, društva za biodinamiko, kmetov in zainteresirane javnosti v tem dopisu. Poleg novih pobud navajamo tudi nekaj tistih, ki so že bile podane v prejšnjih dopisih, a so ostale neuresničene. Iz predlaganih pobud je razvidno, **da si državljani želimo transparentnosti pri nakupu hrane, ohranjanju naše zelene dežele in sistemskih ukrepov, ki bodo podpirali trajnostno prihodnost.**

- a) S posveta prihaja nedvoumno sporočilo, da **naj Slovenija v primeru, da bo sprejeta zakonodaja o novih genomskih tehnikah pridelave rastlin in patentiranju semen, ta uredba izvzame za implementacijo v Sloveniji**, dokler ne bo v daljšem časovnem obdobju ugotovljeno, kaj to pomeni za zdravje ljudi, čebel in biotsko pestrost z upoštevanjem vseh načel etike, ekologije in ekonomije in nedotakljivost naravnih virov brez možne kontaminacije.
- b) Veseli smo, da je država **sprejela sklep o zagotovitvi semen tudi v državnih rezervah, kajti brez semen ni hrane**. Vendar v državnih rezervah ni še niti enega zrnca semena. **Potrebno je sprejeti ukrepe za povečano žlahtnjenje in zaščito slovenskih avtohtonih semen in vzpodbuditi ohranjevalce sort, ki bi zagotavljali tudi sprotno založenost s semeni v državnih rezervah**. Veseli smo, da smo, da smo tudi z našimi prizadevanji pripomogli k temu, da je Ptujski žlahtniteljski center v državni rokah. V slovenski genski banki je kar 5400 vrst in sort semen, vendar se žlahtni premalo. Slovenska semena na trgu le težko kupite - minimalno 20 sort zelenjadnic, ter vsega skupaj le nekaj več kot 150 sort vključno s poljščinami, travniškimi rastlinami in ostalimi semeni. Širša obrazložitev o tem je bila že podana, napisano veliko člankov, želimo, da se uredijo ukrepi za zaščito lokalnih in avtohtonih semen in da se izvedejo spodbujevalni **ukrepi za ohranjevalce slovenskih sort semen in poskrbi s ciljnim ukrepi za ohranjanja naše kulturne in naravne dediščine, naših semen, ki smo jih izgubili že 80% z ustreznimi ukrepi vse od semena do krožnika**. Širša obrazložitev o tem je bila že podana, na to temo pa je nastalo tudi veliko člankov in drugih medijskih objav. **Z ustreznimi ukrepi, ki bi za lokalni certifikat zahtevali da je lokalno vs ;od semena do krožnika, ki bi lahko zagotovili večjo kredibilnost promociji lokalne hrane**. (Trenutno veliko naših zaščitnih označb, dejansko pospešuje prodajo tujih surovin, ker certificira le recepturo ali lokacijo izdelave končnega produkta.) Dodatne informacije o tem najdete na <https://ekoci.si/zadnje/samooskrba-s-hrano-v-sloveniji-v-drzavni-rezervi-niti-zaklja-semen/>.
- c) **Prav tako vas prosimo za posodobljen seznam opis avtohtonih sort**, ker ga na spletu razen iz leta 2013 ni mogoče dobiti, prav tako ni objavljen na KIS: <https://ekoci.si/wp-content/uploads/2015/02/Opis-avtohtonih-in-tradicionalnih-sort31.pdf>. Naprošamo, da MKGP še enkrat preuči odgovor, ki nam je bil podan na naše pobude, saj so se razmere na trgu že spremenile: <https://ekoci.si/zadnje/odgovor-ministrstva-na-podane-pobude-glede-prehranske-varnosti/>.
- d) S posveta prihaja nedvoumno sporočilo odločevalcem, **da si ljudje želijo transparentnega načina označevanja hrane vse od semena do končnega izdelka, z razpoznavno označbo na deklaracijah, da bo kupec sploh vedel, kaj kupuje in lahko primerja tudi cene; na kakšnih način je bila hrana pridelana: ali je bila pridelana v zemlji / konvencionalno ali sonaravno – ekološko, biodinamično ali permakulturno) ali v vodi (hidroponika, akvaponika, airponika) ali z umetno pridelavo hrane** (umetno laboratorijsko pridelano meso, umetni med, ter vzgoja čričkov, mokaarjev encimske tovarne...

-
- e) Pri tem je potrebno čimprej sprejeti previdnostne ukrepe, da se umetno pridelana hrana **ne znajde na jedilnikih šol in vrtcev dokler se ne ugotovi kaj to pomeni za zdravje otrok, ki naj ne bodo testni poligon za proizvode prehranskih tehnologij.**
- f) Potrebno je zagotoviti ukrepe, **da bo zagotovljena dolgoročna prehranska varnost in da bodo otroci v šolah, vrtcih in bolniki v bolnicah ter preko javnih naročil lahko jedli zdravo hrano.**
- g) **Udeleženci so izrazili pobudo, da se vsa hrana, ki ni pridelana v zemlji, novimi tehnologijami, prodaja v ločenih trgovinah ali na posebnih oddelkih.** Najti je primeren način označevanja ponudbe slovenske hrane in proizvodov – nadgraditi obstoječe označevanje izbrana kakovost - morda Kupujmo slovensko. Potrebno je zagotoviti trgovske police za slovenske kmetijske proizvode in okrepiti agroživilsko panogo pridelavo z višjo dodano vrednostjo morda tudi preko **nove slovenske verige od kmeta preko zadrug do kupca z oznako Kupujmo slovensko**, da bo kupec, ki se želi oskrbeti s slovensko hrano točno vedel, kje lahko najde izključno slovensko hrano. Podajamo pobudo nove definicije, kaj je kmetijstvo, v smislu pridelave hrane in ohranjanja naravnih virov.
- h) **Podani so predlogi kot pobuda odločevalcem, da se sprejmejo ukrepi za zaščito podeželja, tudi malih kmetij,** ohranjanje naravnih virov, zaščito kmetijske zemlje, vode, čistega zraka, in da se omogočijo boljši pogoji pridelovalcem za sonaravno pridelavo hrane v zemlji s vzpodbujanjem nišnih panog: čebelarstvo, zeliščarstvo, semenarstvo, trajnostna pridelava sadja in poljščin, sonaravno pridelane hrane od »Semena do krožnika.« Več o tem pišemo v nadaljevanju.
- i) Takoj je potrebno sprejeti dodatne ukrepe za **zaščito kmetijske zemlje in ohranjanje vodnih virov.**
- j) **Ponovno naj se preuči umeščanje suhih zadrževalnikov v Savinjski dolini,** umestijo naj se sonaravne rešitve, kot so akumulacijska jezera, mejice, vzporedne struge, mokrišča.
- k) **Po sedanjem DPN načrtovanju poplavne varnosti reke Savinje prioritetno s suhimi zadrževalniki bi bilo uničeno 1200 ha kmetijske zemlje,** spremenila bi se mikroklima, pozebe in viharji bi lahko bili čedalje pogostejši in poslabšali bi se pogoji kmetijske pridelave. Podtalnica na širšem področju bi se še znižala, suša bi bila čedalje bolj verjetna. Predlagamo, da se pri načrtovanju naj upoštevajo spremenjeni pogoji pretočnosti reke Savinje od tisočih odvoženih ton gramoza iz Savinje, ki so jo izvedli v marcu 20024 in se bo bistveno izboljšala pretočnost reke, kar bo pripomoglo k poplavni varnosti. Sedanji načrtovalci poplavne varnosti ne želijo prisluhniti prebivalcem, niti napredni stroki in sploh ne vključujejo nič od 147 poslanih pobud na osnovni DPN. **Univerza v Maribor, Fakulteta za geografijo in povezanih študij** je pripravila skupaj z mednarodno strokovnjakinjo na tem področju prof.dr. Ana Vovk in študenti, ki jih tudi vodi, **vzporedne rešitve za poplavno varnost reke Savinje z vključitvijo ekomeridiacij, naprednih znanj modro zelene infrastrukture.** Kaj predlagajo lahko prisluhnete na javni radijski oddaji Poglobljeno, RTV Slovenija, Radio Maribor na povezavi: <https://365.rtvlo.si/arhiv/poglobljeno/175029063?fbclid=IwAR3tU0n9Qole7X7-veaABHc5xxxh6Hh1JE5lohSAydDPNx0cmAwbGiFP3yA>. Osnovne rešitve smo že podrobno opisali v dopisu, poslanim na Direkcijo za vode, objavljen pa je tudi na naši spletni strani: <https://ekoci.si/zadnje/sporocilo-za-javnost-pobude-za-izboljsave-predstavljenega-dpn-savinjska-dolina-suhi-ali-mokri-zadrzevalniki/>.
- Predlagamo, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj z Ministrstvom za okolje takoj izvede mednarodni razpis za ponovno načrtovanje poplavne varnosti reke Savinje v izogib trajnostni škodi in vključi tudi napredna znanja ekomeridiacij ne samo gradbene in vodne stroke ter vključi domače in tuje strokovnjake. Vključiti je potrebno napredna znanja modro zelene infrastrukture – ekoremediacije v ukrepe poplavne varnosti - te so tudi pogoj za črpanje EU sredstev in ne samo gradbeni posegi.**
- l) **Prav tako predlagamo, da se IHPS Žalec razglasi za center podnebnih sprememb - s ciljem implementacije namakanja zaradi podnebnih sprememb, kjer bodo suše verjetno vse pogostejše in da se v praksi pokažejo tudi sonaravne rešitve, poleg namakalnih sistemov.**
-

2. POBUDE - OBRAZLOŽITVE IN VPRAŠANJA

2.1. Postopek sprejema zakonodaje o novih genomskih tehnikah in patentiranju semen

2.1.1. Pobuda o implementaciji morebitnega sprejetja zakonodaje o novih genomskih tehnikah v sprejetje zakonodaje

Nameravana zakonodaja o pridelavi rastlin z novimi genovskimi tehnikam in patentiranju semen naj se v primeru, da bi bila sprejeta, v Sloveniji implementira z odlogom, in na način ki bi omogočil postopnost in zanesljivo oceno varnosti. V prvi fazi naj bo obvezna vzgoja v zaprtih sistemih, hkrati pa opravljena ocena tveganja na biotsko pestrost, čebele, zdravje tal in uporabnika. Gre za tehnologije, kjer bi možne nekontrolirane kontaminacije pripeljale do nepovratnih posledic v ekosistemu, onemogočile ekološko kmetovanje in lahko povzročile zdravstvena tveganja za ljudi. Zato je odgovornost odločevalcev da Uredbo, če bo ta sprejeta, implementirajo na način ki bo minimizirala rizike, za morebitno nastalo škodo in s tem preprečijo tudi odškodninske in druge odgovornosti, ki bi jih nepremišljena implementacija lahko ustvarila. Kaj bi pomenila uvedba takšne zakonodaje si lahko podrobneje ogledate na videu: »Prihodnost naših semen«, Sanja Lončar, na povezavi: <https://www.youtube.com/watch?v=nKXMwqECyjk>.

2.2. Pravica kupcev, da vedo, kaj kupujejo

2.2.1. Pobuda za implementacija v zakonodajo: Hrana, ki ni zrasla v zemlji, naj bo v trgovinah zložena na posebnih oddelkih ali naj se prodaja v ločenih trgovinah

Na vsakem izdelku naj bo jasno označen **način pridelave, poleg tega pa tudi, ali je zrasla v zemlji ali nastala v vodi ali je bila laboratorijsko ali umetno vzgojena, z novimi tehnolgijami NGT, aeroponika, 3D tiskanje, črički, mokaerji...** **Jasno** izpostavljeno naj bo napisano, ali je bila pridelana naravno, ali je nastala s pomočjo bioinženiringa. Kupci v poplavi raznih izdelkov ne vedo, kaj kupujejo. Na trgu so različni izdelki, ki na deklaracijah ne povedo, na kakšen način in kje je bila hrana pridelana. Dosedanje oznake na hrani ne povedo nič o samem načinu pridelave.

S posveta prihaja nedvoumno sporočilo odločevalcem, **da si ljudje želijo transparentnega načina označevanja hrane vse od semena do končnega izdelka z razpoznavno označbo na deklaracijah, da bo kupec sploh vedel, kaj kupuje in tako lahko primerja tudi cene.** Zanima jih, ali je hrana pridelana:

- a) **sonaravno, trajnostno** - ekološko biodinamično ali permakulturno)
- b) **ali v vodi** (hidroponika, akvaponika, airponika)
- c) **ali z umetno pridelavo hrane:** umetno laboratorijsko pridelano meso, med, ter vzgoja čričkov, mokaerjev ipd...

2.3. Opredelitev do definicije kmetijstva v smislu pridelave hrane

2.3.1. Pobude za redefinicijo kmetijstva

Opazen je trend in lobiranje korporacij, da bi denar, ki je namenjen zelenem prehodu kmetijstva, dejansko dobili za razvoj industrijske pridelave v zaprtih sistemih, ki ni več kmetijstvo in bo le spraznilo državne blagajne, ter kmete, ki vztrajajo pri naravni pridelavi dodatno oslabili in prikrajšali za možnost preživetja.

Zaradi tega je potrebno finančna sredstva za spodbude kmetijstvu in tiste za spodbude industrije prehrane ločiti. Te ne smejo biti predmetom enakih razpisov.

- a) **Za kmetijsko pridelavo se opredeli le hrana, ki zraste v zemlji . Za vse ostale načine pridelave hrane: v vodi, laboratorijih, mokaerji in črički ter ostale napredne tehnike bionženiringa povezanega s pridelavo hrane - niso kmetijstvo, ampak industrijska pridelava hrane (sodiyo pod ministrstvo za gospodarstvo).**

-
- b) Obstaja nevarnost, da bi projekti hidroponike, akvaponike, airponike in umetna laboratorijska pridelava hrane ter vzgoja čričkov in mokarjev bili sofinancirani iz sredstev za kmetijstvo, subvencionirani in spodbujeni iz finančnih spodbud za kmetijstvo, ker »ustvarja manjši okoljski odtis«. In tako bi bili kmetje, ki pridelujejo v zemlji bistveno prikrajšani za finančna sredstva.

2.4. Kako do več ekološke hrane pridelane v sloveniji? - Predlogi ukrepov za uveljavitev trajnostnega, ekološkega, biodinamičnega kmetijstva s ciljem dosega do 18 % ekološke pridelave v skladu z začrtanimi cilji SKP

Ekološki, biodinamični kmet ni le pridelovalec hrane, ampak je zaščitnik krajine in podeželja, preprečuje zaraščanja pokrajine in pomaga k biotski pestrosti. Zato za spodbujanje tovrstne pridelave hrane in sektorja predlagamo spodnje ukrepe.

- 2.4.1. Država naj malim kmetom zmanjša birokracijo na način, da jih nadgradi za prvotni namen ohranjanja trajnostnega načina delovanja z naravo in jim mesečno izplačuje temu ustrezno rento
- 2.4.2. **Prekategorizacija malih kmetov v »ambasador trajnosti«** ali drug primeren ustrezen izraz. Predlagamo, da se manjše kmetije (npr. 10 ha – ekološki, biodinamični kmetje) certificirajo in postanejo »Ambasadorji trajnosti« (kmetje na OMD, hribovske kmetije) in tako pomagajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti (kar sicer v večini primerov delajo že zdaj). **Tako ti ljudje niso le kmetje, ampak dejanski ambasadorji trajnosti, ki jih je temu ustrezno potrebno tudi obravnavati, ohranitelji krajine in pridelovalci ekološke hrane.**
- 2.4.3. Prvotna naloga kmetov na manjših kmetijah - OMD, gorskih kmetijah in ekoloških ter **biodinaminčnih je trajnostna zaščita habitatov, kjer je možna le ekološka, biodinamična in permakultura raba kmetijskih površin v sodelovanju z naravo.** Zato se kmetje manjših kmetij dopolnijo z izrazom ambasador trajnosti. Predlagamo, da se dosedanje subvencije prekategorizirajo z manj birokratskimi ovirami na način, da kmet nosilec kmetije do 10 ha iz primerljivih površin dobi mesečno minimalno plačo s plačanimi prispevki. Za začetek se mu odobri finančna vzpodbuda 10.000 evrov za trajne nasade ali postavitev rastlinjaka. Z dokazili o prodanih pridelkih ali storitvah mora po tretjem letu vzpostavitve nasada dokazovati upravičenost sredstev še najmanj 5 let po zadnjem izplačilu prejetih sredstev, drugače jih morajo vrniti.
- 2.4.4. **Država naj vzpodbuja ohranjanje podeželja tudi z rokodelskimi spretnostmi ter pripomore k vpisu poklic zeliščarja in ambasadorja trajnosti,** ki bi pripomogla k izboljšanju dohodkov na malih kmetijah. O tem, kako lahko Slovenija postane zeliščarska velesila la in kako implementirati krožno bio gospodarstvo je bilo podano na posvetu: <https://ekoci.si/zadnje/sporocilo-za-javnost-pobude-s-posveta-odlocevalcem/> in <https://ekoci.si/zadnje/zeliscarski-krozek-v-vsako-solo/>.
- 2.4.5. **Država naj sodeluje in pomaga pri nakupu in implementiranju novih tehnologij,** ki bodo olajšale delo na ekoloških kmetijah in ga naredila bolj produktivnega (npr. laserski odstranjevalec plevelov <https://www.youtube.com/watch?v=eDUu48YCUy4>) To bi spodbudilo tudi konvencionalne kmete k lažji preusmeritvi v ekološko kmetijstvo.
- 2.4.6. **Država naj podpira razvoj načinov izboljševanja trajne rodovitnosti kmetijske zemlje in odpornosti le-te na ekstremne vremenske razmere (suša, obilno deževje).**
- 2.4.7. Ključnega pomena pri tem **imajo biodiverzitetne mešanice semen za zeleno gnojenje.** Trenutno je na tem področju preveč birokracije in omejitev in se te biodiverzitetne mešanice ne razvijajo in ne proizvajajo v Sloveniji ampak jih uvažamo iz tujine po visokih cenah. **Nujno je potrebno vzpostaviti žlahtnjenje in pridelavo domačih semen ekoloških mešanic.**
- 2.4.8. **Sklad kmetijskih zemljišč** ima v lasti okrog 10% vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji, ki jih oddaja drugim kmetom. Predlagamo, **da imajo glavno prednost pri najemu te zemlje kmetje, ki sonaravno in trajnostjo kmetujejo na ekološki način.** S tem se bo povečala proizvodnja zdrave hrane, zmanjšalo onesnaženje okolja ter izboljšala kvaliteta in rodovitnost te državne zemlje. Sočasno se bo vzpodbujalo tudi druge kmete, ki kmetujejo na konvencionalni način, da bodo tudi oni postali ekološki, saj bodo le tako lahko lažje v najem dobili državno zemljo.

2.5. Slovenija - eko cona, eko vrt- bioregija evrope - strategija Slovenije- biokrožno gospodarstvo

Da bi dali naši čudoviti deželi dodano vrednost tudi v tržnem smislu, bi bilo potrebno celotno deželo razglasiti za eko cono - eko vrt Evrope, bio regijo Evrope in temu podrediti strategijo razvoja Slovenije. Izkoristili bi znanja in uspehe ob razglasitvi Svetovnega dneva čebel. Ko je 172 držav podpisalo pobudo, je to kar poneslo panogo in jo naredilo zelo uspešno, vključno z razvojem izobraževanja, storitev, razvoj novih produktov, ipd. Z razglasitvijo bi lahko Slovenija nadgradila blagovno znamko I feel Slovenia, I taste Slovenia, razvila projekte, da Slovenija postane zeliščarska velesila, za kar imamo res dobre pogoje, pa tudi razvoj semenarstva avtohtonih sort in jih nadgraditi v povezano ponudbo »Od semena do krožnika« s kulinaricnimi produkti, npr. ptujske čebule, kranjske repe, solkanskega radiča. Razvili bi poetični trajnostni turizem z višjo dodano vrednostjo, saj naša država množičnega turizma ne prenese brez škodljivih vplivov. Povezali bi lahko že obstoječe dobro delujoče panoge ponudbe zelenega turizma, zdraviliškega turizma, turističnih kmetij in rokodelskih izdelkov. Zato je potrebno ohraniti podeželje s spodbudami kot jih predlagamo. Obrazložitev in argumentacijo o tem smo že pisali na MKGP: <https://ekoci.si/wp-content/uploads/2021/07/EKOCI-POBUDE-IN-VPRASANJA-SEMENARSKI-CENTER-PTUJ-SEMENA-EKOCONA-2.pdf> in naprošamo, da poslan odgovor z vaše strani preučite še enkrat in izvedete pozitivne ukrepe: <https://ekoci.si/wp-content/uploads/2021/07/IMKGP-prosnja-za-dopolnitev-odgovora-Semenarski-center-Ptuj-semena-Slovenija-Eko-cona-Evrope-3.pdf> in https://ekoci.si/wp-content/uploads/2021/07/ODG-MKGP-EKOCI_POBUDE_SPC_PTUJ_ODGOVORI_KONC_P-21.pdf.

2.5.1. **Potrebna je strategija razvoja Slovenije. Kmetijstvo je pomemben člen v grajenju bio krožnega gospodarstva, ki je temelj trajnostne prihodnosti. Pobude kakšno strategijo in kako to doseči enakovrednih parametrov ekologija - etika- ekonomija so že bile podane na posvetu: Biokrožno gospodarstvo - nuja ali tržna priložnost: <https://ekoci.si/zadnje/sporcilo-za-javnost-pobude-s-posveta-odlocevalcem/>.**

2.6. Kako do več konvencionalno pridelane slovenske hrane?

2.6.1. Vzpodbude na kg pridelane in prodane hrane, oživitve predelovalne agroživilske panoge

Za boljšo učinkovitost pridelave hrane v konvencionalnem (masovnem) kmetijstvu, kjer so potrebna nenehna vlaganja, razvoj, širitev novih tehnologij so potrebni povezani ukrepi. Država naj omogoči vzpodbude in povezovanje deležnikov vse od Semena do krožnika- vključno z ukrepi avtohtonih semen in eko pridelave, ki jih bodo udeleževali kmetijski pospeševalci KGZS in vzpodbujanjem možnosti prodaje slovenskega blaga v lastno trgovsko verigo.

Z ukrepi bi bilo potrebno obnoviti živilsko predelovalne panoge bi lahko bistveno izboljšali prehransko varnost in zagotovili višjo dodano vrednost kmetijskim pridelkom.

Dober primer je krompir, ki ima nizko odkupno ceno, v primeru pa da bi ga le malce dodelali pa bistveno višjo. V Slovenijo ga uvažamo v res velikih količinah. Uvozimo ves porabljen pomfrit in ves čips, ki ga porabimo ogromnih količinah, nekaj tudi mladega krompirja. Uvažamo ogromno fižola in ostalih stročnic. V kolikor bi imeli zgrajen sistem od semena, pridelave in - predelave do krožnika bi bilo tudi kmetijstvu učinkovitejše. Večina predelovalne industrije smo izgubili ali je v tuji lasti, zato bi za večjo prehransko varnost bilo nujno okrepiti to dejavnost. Saj bi dosegali višjo dodano vrednost kmetijskih pridelkov.

2.6.2. Subvencije se naj podeljujejo na osnovi kilograma pridelane in prodane hrane in ne samo na pavšal po hektarju zemljišča, kot je to sedaj.

V subvencije je potrebno vključiti tudi trajnostne okoljske vidike, kot je kvaliteta pridelane hrane, kvaliteta zemlje ipd. Velikokrat smo priča, da kmetje dobijo subvencijo, hrane pa ni nič več na trgu. Dober primer so bile vzpodbude za stročnice na ha, kjer so bile visoke subvencije, večina kmetov pa je po dobljenih subvencijah fižol raje podorala kot bi ga dala na trg, ker so ga porabili za zeleno gnojenje. Zato bi moral vsaj del subvencij vezan na prodajo izdelkov ali porabo v lastni verigi za samooskrbo.

2.7. Umetno pridelana hrana

2.7.1. **Ker gre za gospodarsko in ne kmetijsko dejavnost, predlagamo, da bi pridelavo hrane, ki je pridelana s pomočjo umetnih načinov pridelave (tiskanje hrane, laboratorijska pridelava, 3d print, akvaponika, airponika, hidroponika), prenesli pod okrilje Ministrstva za gospodarstvo.** Tako bi ostalo več sredstev za razvoj teh panog in razvoj teh proizvajalci hrane, kar bi omogočalo razvoj avtomatizacije, robotizacije in naprednih tehnik, uporabnih tudi pri pridelavi hrane na konvencionalni način. Ta razvoj naj bo usmerjen v pridelavo hrane za ljudi in manj za živali.

2.8. Kako do večje ponudbe slovenske hrane na trgu ?

- 2.8.1. **Prenos znanja** - ponovno predlagamo, da se vse znanje, ki je bilo financirano iz sredstev kmetijstva iz vseh projektov - objavi na isti spletni strani, tudi koristno uporabi. Kmetje naj bodo nagradjeni z dokazilom prodanih pridelkih v javne zavode in trgovske verige.
- 2.8.2. Potrebno je sprejeti sklep, **da se najmanj 5 let po končanem projekta tržijo storitve in izdelki, ki so rezultat projektov** (v večini projektov je pogoj, da je trženje še 3 leta ali več prepovedano).
- 2.8.3. Povezati deležnike, da se kmetom zagotovijo trgovske police je potrebno ustanoviti trgovsko mrežo – zadruga - trgovina.

2.9. KAKO TRŽITI SLOVENSKO HRANO - zagotovitev trgovskih polic za možnost trženja slovenskih pridelkov in izdelkov - poštena trgovina »Fair trade Slovenija« slovenska trgovska mreža in kako v javnih zavodih vzpostaviti sistem od semena do krožnika?

- 2.9.1. Sloveniji imamo že kar nekaj dobrih praks, kot so Šaleška kmetijska zadruga, Sloga Kranj, Dobrina Maribor, katerim je uspelo vzpostaviti odkup in prodajno mrežo in prodati izdelke svojih kmetov. **Potrebno je vzpodbuditi še deležnike TZS, OGS, ZZS, MKGP in MGŠT, da zagotovijo pogoje za trženja slovenskih prehranskih, obrtniških ter proizvodnih izdelkov.**
- 2.9.2. V kolikor bi bilo mogoče vzpodbuditi deležnike k ustanovitvi vseslovenske trgovske verige preko združne zveze (ta ima že sama 339 trgovin), s povezovanjem njihovih kmetov ter se povezati s Trgovinsko zbornico Slovenije in Obrtno zbornico Slovenije (nekateri obrtniki in rokodelci nimajo komu prodajati svojih izdelkov), ter s pomočjo MKGP in MGST zagotoviti trajnostno prehransko varnost z manjšim okoljskim odtisom bi zagotovili **tudi krepitev lokalne ekonomije in zagotavljali več delovnih mest v sektorju.** Kupci bi v trgovski verigi pod blagovno znamko **Kupujmo slovensko vedeli, da res kupujejo pravo hrano, pridelano v zemlji,** pomembno pa je tudi to, da del kolača - dobička, ostane Sloveniji namesto, da ga čez noč tuje trgovske verige prenesejo v tujino. Takšna trgovska veriga bi bila sposobna oskrbeti tudi potrebe javnih naročil, potrebno pa je vzpostaviti koncept »fair trade« trgovine.

2.10. Kako v izobraževalni sistem vključiti ukrepe za večjo porabo slovenske ekološke hrane in celostni prenos znanj in spoštovanje vrednot hrane in virov za trajnostno prihodnost?

- 2.10.1. Strateški svet za prehrano **določi priporočljive jedilnike s slovensko sezonsko ekološko hrano.** O tem smo že pisali – več informacij najdete na povezavi <https://ekoci.si/zadnje/szj-pobude-in-vprasanja-iz-posveta-kako-si-zagotoviti-hrano-za-danes-iz-prihodnost/>.
- 2.10.2. **Organizatorje javnih naročil je potrebno dodatno izobraziti** - predlagamo simpozij o zdravi hrani v javnih naročilih, ki bi se lahko izvedel na Celjskem sejmu MOS od 13. do 18.9.2024.
- 2.10.3. Cilj ukrepov naj bo, **da bi se povečal delež slovenske hrane v javnih razpisih na 70 %, pri čemer gre za pozitivno zeleno diskriminacijo tistih dobaviteljev, ki so bližje uporabniku in imajo tako manjši okoljski odtis.**

-
- 2.10.4. Eko hrana iz tujine ni več eko, saj je prepotovalo ogromno kilometrov, **zato je potrebno zmanjšati okoljski zeleni odtis**. Potrebno je preprečiti, da bi zaradi manjšega okoljskega odtisa v naših vrtcih in šolah jedli umetno meso ali hrano iz akvaponike in hidroponike. Ali bili testni poligon laboratorijske prehrane. **Prav tako je žalostno, da se že sedaj preko javnih naročil na mizi pojavi med iz Azije namesto slovenski med, Slovenija pa je čebelarstva velesila . Potrebno je sprejeti ustrezne ukrepe v izogib tovrstnim praksam .**
- 2.10.5. **Izobraževalni proces je potrebno prilagoditi aktualnim in predvidljivim geopolitičnim in podnebnim spremembam.** Otroke je potrebno naučiti, od kod in kje raste hrana z uvedbo šolskih učnih vrtov in vnosom predmeta sonaravna pridelava hrane v kurikulum osnovnih šol.. Potrebno pa je poskrbeti tudi za boljši medgeneracijski prenos znanja.
- 2.10.6. **Subvencije se naj razdelijo po načelu, da polovico le-te dobi kmet, četrtno zadruga ali distributer in četrtno naročevalec v javnem naročanju.** To deluje kot vzpodbuda in dopolni v cenovnem razkoraku zaradi manjšega okoljskega odtisa in krajših transportnih poti, za ekološko pridelano hrano, kot je to ponekod v tujini.
- 2.10.7. **Menimo, da bi podelitev javnih priznanj in objava v medijih najbolj zaslužnim naročevalcem v javnih naročilih slovenske hrane bistveno pripomogla k povečanju naročil v javnih zavodih.** Predlagamo dobre prakse: Vrtec Slovenske Bistrice, Eko šole, Gozdni vrtci, Čebelarstva zveza Slovenije..

2.11. SLOVENIJA - ZELIŠČARSKA VELESILA

Na naših posvetih smo že ugotovili, da imamo v Sloveniji čudovite pogoje za rast zelišč, zeliščarstvo je vpisano v nesnovno kulturno dediščino, imamo veliko dobrih zeliščarjev in dobrih praks ter bogato gensko banko zelišč: IHPS Žalec, ki je genska banka zdravilnih zelišč, imamo dobre prakse kot je Vidov breg ipd., farmacevtsko tovarno v propadanju, kjer bi lahko super strokovno izkoristili potenciale zdravilnih zelišč kozmetike Galvanika v Mariboru ipd. Potrebujemo le razglasitev, **da Slovenija eko vrt Evrope za promocijo in izkoristimo dobre pogoje za pridelavo zelišč in moč povezovanja.** Tako bomo ustvarili pogoje za blagovno znamko **Slovenska zelišča ter preko strateškega sveta za prehrano za vključitev v več zelišč, namazov, čaje, kulinarike, prehrano v javne zavode in v gurmansko ponudbo elitnih restavracij in turističnih destinacij.** Veliko znanja o zeliščih je že prisotnega, v šole pa bi kljub temu morali uvesti zeliščarski krožek saj lahko divja hrana bistveno pripomore k boljši prehranski varnosti v prihodnost. Več o tem: <https://ekoci.si/zadnje/potencial-slovenskih-zelisc-slovenskih-semen-in-sonaravno-pridelane-hrane-tlakovanje-zelene-trajnostne-prihodnosti-od-besed-k-dejanjem-v-eko-cona-evrope/>.

2.12. ZAŠČITA KMETIJSKE ZEMLJE IN SUHI ZADRŽEVALNIKI, OHRANJANJE PODEŽELJA

- 2.12.1. Predlagamo, **da za vsa kmetijska zemljišča, ki se prodajajo, država Slovenija uveljavi predkupna pravica in jih prenese na sklad kmetijskih zemljišč in Zavod za gozdove** in jih daje v najem izključno za namen trajnostne rabe, da ne izgubimo ozemlja in dolgoročne degradacije okolja.
- 2.12.2. **Takoj se naj ustavi širitev industrijskih con po ravnini.** Uporabijo se naj obstoječi resursi.
- 2.12.3. **Za namestitev tujcev naj se vzpostavi življenje v zapuščenih naseljih brez prebivalcev, ki jih imamo v Sloveniji preko 50.**
- 2.12.4. **Tuji investitorji, ki vlagajo tudi za postavitev tovarn in objektov, lahko dobijo v uporabo le prostor in parcele, država pa naj vedno ostane lastnik zemljišča.**
- 2.12.5. Za novogradnje naj se uporabijo stare zapuščene domačije na mestih, kjer so že komunalno urejene, naj **država odkupi prazne domačije in prazna stanovanja in izplača lastnike in solastnike.** V kolikor se ne strinjajo, naj jih obdavi ali jim izda ureditveno odločbo za rok 5 let. Odkupljena stanovanja in domačije, ki so vseljive se naj prenesejo na državni skupni sklad. **Na tak način se bo ohranilo podeželje, za novogradnje pa ne bo potrebno eksploatirati dodatnih kmetijskih zemljišč.** Vlada pa bo na tak način lahko zagotovila obljubljenih nove stanovanjske enote.

-
- 2.12.6. **Država naj poskrbi za ustrezno infrastrukturo in razvoj podeželja ne samo glavnih mest, kar bo zmanjšalo tudi pritisk na cestno infrastrukturo in izgubo zemljišč za izgradnjo nove cestne infrastrukture. In ob poplavah.** Podali smo vrsto predlogov. Žal strokovnjaki naših pobud niso upoštevali. Narava pa je že v avgustu pokazala svojo moč in naredila ujmo katastrofalnih razsežnosti. Mnoge posledice so nastale tudi zaradi tega, ker niso bili narejeni sonaravni posegi v naravo, ki bi lahko marsikaj preprečili. Že v avgustu pa smo oddali odločevalcem tudi pobude, kako ljudem zagotoviti čim prej streho nad glavo z obstoječimi kapacitetami, s sobivanjem, s socialnim inženiringom. Žal tudi te pobude niso bile upoštene. Pobudo si lahko ogledate na povezavi: : <https://ekoci.si/zadnje/pobude-zacimprejsnje-in-ucinkovite-resitve-nastanitve-prizadetim-prebivalcem-slovenije-in-predlogipreventivnih>
- 2.12.7. **Predlagamo, da se država aktivno vključi v ponovno ozelenitev in sejanje s kulturnimi, medovitimi in gozdnimi rastlinami s semenskimi kroglicami.** Predvsem na degradiranih in plazovitih terenih. Potem ko smo kot smo predlagali MKGP kot smo predlagali <https://ekoci.si/zadnje/semenske-kroglice-izdelava/> posejali testno površino na požganem Krasu aktivisti s semenskimi kroglicami, kar s se je je izkazalo za učinkovito, je Zavod za gozdove letu 2023 posejal s semenskimi kroglicami na Krasu posejal 1 ha zemljišča, V letu 2024 se je v sejanje s semenskimi kroglicami vključila tudi Čebelarstva zveza Slovenije. Naredili bodo kar 100.000 semenskih kroglic z medovitimi rastlinami. Predlagamo, da vzpodbuja ukrep tudi MKGP. Ter da se otroke in učitelje vzpodbudi k naravoslovnim dnevom ter aktivnostim v okviru **Tradicionalnega slovenskega zajtrka naj naredijo semenske kroglice.** S tem s otroci učijo aktivnega odnosa soustvarjanja z naravo in spoznajo na kakšen način sploh zraste hrana.

3. VPRAŠANJA, KI SO OSTALA NEODGOVORJENA NA POSVETU

3.1. Vprašanja za odgovore na posvetu za Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

- 3.1.1. Kaj pomenijo sprejeti dokumenti o genomski pridelavi rastlin ter o rastlinskem in gozdnem materialu za kmetijstvo in pridelavo hrane v Sloveniji? Kaj bo potencialna kontaminacija z NGT pomenila za ekološko pridelavo, če obveljajo predlagane Uredbe? Ali bi v primeru, da bi uredbe bile sprejeta na ravni EU, Slovenija izvzela te uredbe za implementacijo zakonodaje pri nas?
- 3.1.2. Ali bomo še lahko sejali domača semena prilagojena našemu okolju? Ali bodo v prihodnosti prevladovala tudi v Sloveniji poleg hibridnih patentirana semena, ki bodo omogočala le genomsko pridelavo rastlin? Koliko semen bo Kmetijski inštitut ohranjal in koliko jih bo gojenih za trg? Kako potekajo priprave za zagotovitev semen v državnih rezervah za kar je že bila sprejeta zakonodaja. Katere sorte semen bodo v državnih rezervah? Kako država vzpodbuja kmetovalce naj uporabljajo domača avtohtona semen prilagojena našemu okolju?
- 3.1.3. Kakšne promocijske in spodbujevalne aktivnosti in ukrepe načrtujete, da bodo slovenski kmetje sejali slovenska lokalna in avtohtona semena, preko KGZS MKGP in da bodo vsaj v ZSS trgovinah imeli slovenska semena?
- 3.1.4. V letu 2022 je bil izdelan in sprejet Akcijski načrt razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2027, kjer je bilo temeljito obravnavno tudi ekološko semenarstvo in žlahtnjenje. V njem je zapisano, kar nekaj visoko prioriteten ukrepov in zato prosimo, da nam natančno obrazložite, kateri ukrepi in na kakšen način se že izvajajo na terenu.
- 3.1.5. Kako bomo potrošniki ohranili pravico do izbire, če ne želimo jesti gensko spremenjeno hrano? Ali je pričakovati, da se bo MKGP zavzela, da če bo uredba sprejeta na EU ravni, da bo Slovenija izvzela izvajanje te uredbe - dokler se ne izvedejo raziskave - kaj pomeni pridelava rastlin za genomskimi tehnikami za zdravje čebel, ljudi živali in biodiverzitet? Če bo genomsko pridelana hrana dovoljena, kako bo označena, da bodo kupci nedvoumno vedeli kaj kupujejo?
- 3.1.6. Kaj točno pomeni oznaka na izdelkih, da izdelek vsebuje sestavine pridelane z bioinženiringom - takšen način označevanja je viden na deklaracijah ponekod v tujini, npr. v Kanadi? Ali je pričakovati takšen način označevanja tudi v Sloveniji?

-
- 3.1.7. Ali je mogoče pričakovati, da bi Slovenija prepovedala po vzoru nekaterih držav prodajo laboratorijsko pridelanega mesa? Dokler se ne ugotovi kaj uživanje takšnega mesa pomeni za zdravje ljudi? Ali je mogoče pričakovati, da bi Slovenija po vzoru Madžarske, kot navajajo nekateri viri, dovolila prodaja izdelkov iz čričkov, mokaarjev in ostalih tovrstnih proizvodov v ločenih trgovinah? Ali bo gensko spremenjena hrana, laboratorijsko meso, črički, mokaarji ustrezno označena na slovenskih policah in kako?
- 3.1.8. Kako boste zagotovili, da bodo otroci v vrtcih, šolah, bolnicah - v javnih razpisih jedli zdravo hrano? Ali se načrtujejo spremembe v javnih razpisih za nabavo hrano v 70% slovenske hrane in povečan odstotek ekološke pridelave? Ali bodo lahko uvrščene v nabavo teh živil tudi novi načini pridelave hrane? Kako boste zagotovili, da se na mizah javnih ustanov ne pojavu uvožen ali umeten med in izdelki novih prehranskih tehnologij?
- 3.1.9. Koliko smo prehransko varni v času izrednih razmer? Za koliko časa imamo zagotovljeni hrano in osebne dobrine v državnih rezervah? Ali MKGP vzpodbuja vrtničkarstvo in semenarstvo ter ohranjanje starih sort semen kot delček prehranske samooskrbne varnosti na osebni ravni posameznika?
- 3.1.10. Ustrezna označitve predelave hrane na trgovskih policah. Ugotavljamo, da imamo več vrst pridelave hrane: hrana, ki zraste v zemlji (konvencionalno, integriran ali ohranitveni način) ter sonaraven načine pridelave hrane (ekološki, biodinamični, permakulturni način). Na drugi strani pa je trend pridelave hrane, ki naj bi bila okoljsko bolj sprejemljiva, ki zraste v vodi s pomočjo hranil v »industrijski pridelavi« hidropionika, akvapionika, airpionika. Kakšne so možnosti za implementacijo?
- 3.1.11. V svetu obstajajo raziskave, da vsebnost vitaminov, mineralov in ostalih snovi, ki jih človeško telo lahko uporabi imajo bistvena odstopanja od tistih, ki so zrastle v zemlji. Ali je mogoče pričakovati da se bo kmetijska politika oblikovala tako, da:
- da se loči pridelave hrana, ki zraste v zemlji od ostalih, ki zrastejo v vodi in da bo način pridelave hrane ustrezno označen,
 - ali razmišljate o tem, da bi ta način pridelave hrane, ki zraste v vodi, ne bi bil financiran iz sredstev za kmetijstvo ampak iz sredstev za gospodarstvo saj gre za tukaj za kontrolirano proizvodnjo hrane v znanih pogoj in ne za odvisnost od narave, ki potrebuje subvencije za preživetje panoge, subvencije za kmetijstvo pa namenjene le kmetovalcem. V primeru, da bi ostal neka sistem dodeljevanj subvencij, bi bilo za hrano pridelano na industrijski način verjetno bilo porabljenih večina subvencij ostali kmetije, ki pa pridelujejo v naravnih pogojih pa bi imeli na voljo manj sredstev?
 - ali je mogoče pričakovati, da bi Slovenija, kot »eko cona Evrope« le to razglasila in poudarila tudi svoje posebnosti, možnosti »zeliščarske velesile«, sonaravno pridelane hrane,
 - ali obstaja možnost, da bi Slovenija na ravni EU zahtevali uvedbo ustreznega obveznega načina pridelave hrane?
 - Ali bi Ministrstvu za kmetijstvo lahko zaustavilo izvedbo suhih zadrževalnikov v Savinjski dolini v izogib povzročanja trajnostne škode izgub normalne rabe kmetijskih zemljišč in spreminjanja ter vključilo strokovnjake ekomeridacij da najdejo skupne najboljše možne sonaravne rešitve?

3.2. VPRAŠANJA ZA KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE - SLOVESKO GENSKO BANKO IN MKGP - SEMENARSTVO

- 3.2.1. Koliko avtohtonih semen zelenjadnic, poljščin in ostalih avtohtonih semen je predvideno za žlahtnjenje v okviru žlahtniteljskega centra Ptuj in koliko v okviru celotne genske banke? Ali lahko pošljete celoten objavljen spisek slovenskih avtohtonih semen-zadnji objavljen je iz leta 2013?
- 3.2.2. Kakšno je ocenjeno stanje vzorcev okoli 5000 sort semen, ki jih imate v Genski banki - koliko je še sposobnih za žlahtnjenje in koliko let še?

-
- 3.2.3. Kakšne promocijske aktivnosti načrtujete, da bodo slovenski kmetje sejali slovenska semena, preko KGZS MKGP in da bodo vsaj v ZSS trgovinah imeli slovenska semena?
- 3.2.4. Zakaj Kis v priporočljive sorte sejanje krompirja za tekoče leto vedno znava poleg minimalno slovenskih sort vedno znava propagira tudi tuje sorte namesto domačih, ki jih je žlahtnil Kis (<https://www.kgzs.si/novica/priporocena-sortna-lista-za-krompir-v-letu-2024-2024-01-25>)? Kakšno je vaše stališče, da je vzdrževalec krompirja Kresnik, ki ga je žlahtnil KIS tuj semenar, pridelan pa je na Nizozemskem, prodaja pa se v vseh trgovinah Zadrुžne zveze Slovenije, kjer pa ni skoraj ni mogoče najti slovenskih sort krompirja, ki ga je žlahtnil KIS?
- 3.2.5. Glede na to, da je bil sprejet Sklep vlade, da bodo v državnih rezervah slovenska semena, koliko semen in kakšne vrste letos semenite za v konto državnih rezerv?
- 3.2.6. Glede na to, da bo najverjetneje sprejeta zakonodaja o gensko spremenjenih organizmih Ngt1 In Ngt2 in o patentiranih semenih - kakšno je vaše stališče do tega glede na to, da sploh ni testirano kaj pomenijo genomske spremenjeni organizmi za naravo, zdravje čebel ljudi in okolje, kaj menite, da bo to doprineslo k ohranjanju slovenskih semen, zaščiti ekološke pridelave in kaj pomeni to za status slovenske genske banke? V pomoč vam lahko pogledate: <https://www.youtube.com/watch?v=nKXMwqECyjk>.

3.3. DODATNA VPRAŠANJA UDELEŽENCEV POSVETA

- 3.3.1. **Zakaj se na Primorskem vzpodbuja zasajanje površin s trto?** Obstoječe kmetijske površine bi bistveno bolj bile izkoriščene z zelenjadarstvom, saj bi lahko bistveno pripomogle k celoviti prehranski varnosti v vseh letnih časih Slovenije.
- 3.3.2. Kakšna lahko kot kupec razpoznam razlika med hibridnimi in naravnimi avtohtonimi semeni na deklaracijah naših ali predsem pa tujih ponudnikov semen v diskontnih in ostalih trgovinah? Kaj pomenijo hibridna semena za naš DNK? In kaj pomeni hrana iz akvapponike za naš DNK in naše zdravje? Ali so v Sloveniji že kakšne raziskave o tem?
- 3.3.3. **Kdaj je pričakovati legalizacijo konoplje za prehranske in neprehranske namene v Sloveniji?** Zakaj država ne priporoča prednosti sejanja industrijske konoplje za izboljšanje prsti ter celotni krogotok pridelave od semena, douporabe celotne ratsline za namen gradbenega materiala tekstila, plastike semen in čajev ter ostale namebnosti?
- 3.3.4. Država naj podpira malega kmeta. V šolah naj bodo šolski vrtovi kot včasih. Ali bo MKGP vzpodbudilo izobraževanje otrok in vključitve teh znanj v učne načrte v tej smeri?
- 3.3.5. **V Sloveniji naj ne bo dovoljeno pridelovati novih genomskih tehnik.** Zakaj ni točno navedbe države porekla pridelave semen na deklaracijah semenskih vrečk in zakaj nimajo vsa semena označene serije pridelave in tipa semena (hibridni, F1, F2 itd.)? Označbi "EU" ali "izven EU" ne pomeni dovolj. **Potrebna je natančna označba države, kjer je bilo seme pridelano. Kdaj lahko pričakujemo takšno označitev in boljši nadzor nad tovrstnim blago?** Kdaj boste implemenirali to v zakonodajo kot je to uspelo pri označevanju medu?
- 3.3.6. Kako bo država pospešila naravno pridelavo hrane pri eko kmetih in pri vrtničarjih?
- 3.3.7. Država naj zagotovi brezplačne ekološke kontrole in manj birokracije v ekološkem kmetovanju. Kakšni ukrepi so predvideni v tej smeri?
- 3.3.8. Kako ocenjuje pristojno ministrstvo, kakšne vplive bo imela in že ima gensko spremenjena hrana na zdravje ljudi? In živali. Tudi tista iz voza in uvožene krma?
- 3.3.9. Kakšne možnosti ima Slovenija, da se ne sprejeme zakonodaja o novih genomskih tehnikah in patentiranju semen v Sloveniji?
- 3.3.10. **Ali se preverja**, ali so živali, ki dajejo ekološka živila živalskega izvora in so uvožena iz tujine, krmljena z gensko spremenjeno hrano/krmom?
- 3.3.11. **Kako se lahko zaščitim pred sosedom, ki na drugi strani ograje hibridna semena in za pridelavo uporablja FFS**, sama pa pridelujem na ekološko biodinamičen način? Kako naj ukrepam, če bo uporabljal semena, spremenjena z genomskimi tehnikami, ki se lahko križajo z mojimi semeni in mi uničijo pridelek ter imajo zame tudi pravne posledice? Kako naj jaz to vem

(torej kakšen protokol je država predvidela v takšnih situacijah) in kako naj se zaščitim ter kako me ščiti država?

- 3.3.12. Zakaj po Dolenjskem že hodijo inšpektorji in prepovedujejo prodajo in izmenjavo semen med ekološkimi kmeti?.
- 3.3.13. **Zagotoviti uravnotežen razvoj pokrajin** in ne samo Ljubljane, kar bi pomenilo tudi manjši pritisk na infrastrukturo ter spodbuditi delo od doma.
- 3.3.14. **Zaščititi uničevanje zemlje v Savinjski dolini in po Sloveniji s suhimi zadrževalniki:** v Savinjski dolini bo izgubljeno 1200 ha najboljše zemlje, ti tudi spreminjajo mikro klimo, povečajo možnost za nastanek viharjev, znižujejo podtalnico.
- Predlagamo takojšnjo zaustavitev obstoječega načrtovanja protipoplavnih ukrepov samo z gradbenimi posegi in umestitvijo 20 suhих zadrževalnikov, ki bi uničilo 1200 ha kmetijske zemlje ter umestiti sonaravne rešitve ekoremediacije in modro zelene infrastrukture. V načrtovanje poplavne varnosti je potrebno vključevati napredna znanja modro zelene infrastrukture, ekoremediacija, tudi podlaga za črpanje EU sredstev. Kljub temu, da so bile podane pobude načrtovalcem DPN v Savinjski dolini, da to upoštevajo, niso niti odgovorili. Mednarodna strokovnjakinja dr. Ana Vovk z Univerze v Mariboru je pripravila celoten osnutek sonaravnih rešitev, ki bi veliko zemlje ohranili v akumulacijskih jezerih, ki bi služila za namakanje, vzporednih strug, močvirjih. V času od poplav so iz Savinje odpeljali na tisoče kubikov gramoza, ker struga ni bila očiščen zadnjih trideset let.
 - Preden se umestijo načrti za implementacijo suhих zadrževalnikov, naj preučijo pretočnost reke Savinje v sedanjih izboljšanih razmerah.
 - Preuči se naj možnost zadrževalnika, ki bi ga lahko naredili v Letušu, če bodo izselili prebivalce in vključili od izvira do izliva sonaravne rešitve, ki so veliko bolj cenjene in obdržijo vodo v dolini v izogib znižanju podtalnice. Naj s pripravijo novi načrti za vključitev vseh strok in izvede mednarodni razpis za izvedeno novega mednarodnega razpisa z vključevanje mednarodnih in domačih strokovnjakov v izogib trajnostni izgube kmetijske zemlje in nepopravljive škode na način kot je neveden v začetku tega dopisa.
- 3.3.15. **Prepoved prodaje kmetijske zemlje tujcem.** Aktivisti se velikokrat sprašujemo, koliko zemlje je še sploh v slovenski lasti. Da ni v lasti države, Vatikana, tujih korporacij, tujcev, ki ob madžarski, avstrijski, hrvaški meji kupujejo zemljo. Na takšen način je tudi v zadnjem času, kot je izhajalo iz medijskih informacij, kupila ljubljanska škofija - država Vatikan 800 ha gozda na Gorjancih. Zato so predlagani ukrepi v izogib dodatni izgubi lastništva zemlje.

POMEMBNO: osnovne pobude, ki smo jih podali na navedenem posvetu, so se nadgradile iz pobud, ki smo prejeli in podali na prejšnjih posvetih, pa na njih do sedaj še nismo prejeli zadovoljivih, celovitih odgovorov ali pa se še niso implementirali v zakonodajo. Prepričani smo, da se na podlagi teh pobud lahko izvede veliko rešitev za ljudi in okolje, ter z nadgradnjo zagotovi zagotovitev in ohranitev vzdržne rabe zelenih resursov naše čudovite dežele, ki bo omogočila tudi dober ekonomsko trajnostni model Krožnega biogospodarstva, kjer bodo vključeni vsi najpomembnejši elementi kot so: etika, ekologija in ekonomija in z razglasitvijo celotne Slovenije za »bioregijo Evrope«, temu pa je podrejena vsa politika.

Veselim se vaših odgovorov v najkrajšem možnem času. Odgovore potrebujemo tudi zato, ker ljudi vzpodbujamo k aktivnemu državljanstvu in konkretnim trajnostnim dejanjem kot je povečanje samooskrbe izmenjevalnica semen in znanja, sooskrbovalnica Desetinka, Samooskrbni.net; pd. Ljudi vzpodbujamo ljudi k konkretnim dejanjem in udeležanju vizije, da vsak izmed nas nekaj zna in zmore in da skupaj lahko v sodelovanju z odločevalci dosežemo tudi pozitivne ukrepe za trajnostno prihodnost. Tudi na posvetu smo podelili priznanja in zahvale zavzetim sodelujočim v vseslovenskem gibanju za povečanje samooskrbe in ohranjanje slovenskih semen in starih sadnih vrst OSKRBIMO SLOVENIJO - ŠTAFETA SEMEN in izvedli veliko izmenjevalnico semen in znanja. [Posnetek posveta si lahko ogledate na povezavi: https://www.youtube.com/watch?v=OmJoLtqXQno](https://www.youtube.com/watch?v=OmJoLtqXQno)

Naše gibanje deluje tako, da odgovorno in transparentno komuniciramo s zavzetimi podporniki in somišljeniki, strokovnjaki in pripravjalci pobud in jim posredujemo tudi vaše odgovore. Odgovori bodo objavljeni tudi na spletni strani www.ekoci.si in www.samooskrbni.net; poslani kot sporočilo za javnost naprednim medijem.

Vse podane pobude smo pripravljene na vašo željo še dodatno pojasniti. Želimo vam uspešno delo še naprej.

S spoštovanjem,

Za Združenje Ekoci in somišljenike pobud: Irena Rotar, predsednica združenja

Za Oskrbimo Slovenijo - Štafeta semen: Mateja Rotar

Za društvo Samooskrbni.net: Sanja Lončar

Za Semenjalnico: Maja Kolar

Za Mednarodni center za samooskrbo Dole: prof.dr. Ana Vovk

in ostali sodelujoči strokovnjaki in kmetje ter predstavniki zainteresirane javnosti pri pripravi pobud